

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

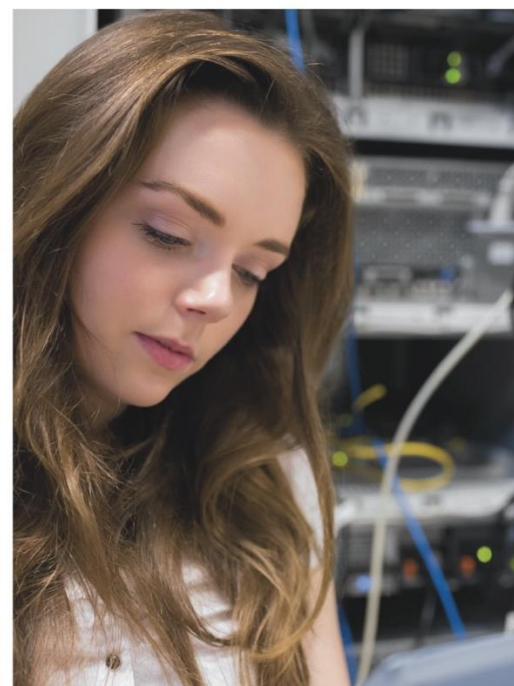
Västra Götalands län

September 2016

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Västra Götalands län	4
Det ekonomiska läget och näringslivsstrukturen	6
<i>Näringslivsstrukturen Västra Götaland län</i>	7
Småföretagsbarometern – Västra Götalands län.....	10
<i>Sysselsättning</i>	10
<i>Orderingång</i>	11
<i>Tackat nej till order</i>	13
<i>Omsättning</i>	13
Konjunkturindikatorn	15
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	18
Expansionsutsikter och hinder för expansion	19
<i>Konjunkturrisiker</i>	21
<i>Politiska risker</i>	21
Västra Götalands fyra regioner	22
<i>Västra Götalands fyra regioner – sysselsättning</i>	22
<i>Västra Götalands fyra regioner – orderingång</i>	22
<i>Västra Götalands fyra regioner – omsättning</i>	23
<i>Västra Götalands fyra regioner – konjunkturindikatorn</i>	24
<i>Västra Götalands fyra regioner – lönsamhet</i>	25
Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet	26

Om småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 500 000 privata företag fördelade över hela landet. Sammanlagt har dessa företag omkring 2,1 miljoner sysselsatta. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern baseras på en grov indelning av företagen i industri¹- eller tjänsteföretag, detta för att siffrorna ska bli mer informativa då förutsättningarna för dessa två huvudgrupper av företag skiljer sig åt. Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

Företagarna

Sparbankernas Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

¹ Industrisektorn inkluderar även byggnadsbranschen enligt Småföretagsbarometerens sektorindelning.

Sammanfattning av konjunkturläget i Västra Götalands län

- **Småföretagskonjunkturen** i Västra Götaland har varit positiv sedan 2015 års mätning. Länet har en starkare konjunktur än riket i stort. Konjunkturindikatorn för länet landar på 91. Både industrin och tjänsteföretagens visar en positiv utveckling även om industriföretagen tror att konjunkturen kommer att avta något de kommande tolv månaderna.
- **Sysselsättningstillväxten** har fortsatt att öka i Västra Götaland sedan mätningen 2015. I länet uppger var fjärde företag (25 procent) att de har ökat antalet anställda medan 7 procent säger att de har minskat sin personalstyrka. Nettotalet landar på 17 vilket är starkare än riket som helhet (14). Sysselsättningstillväxten förväntas fortsätta öka, främst inom tjänstesektorn.
- **Tillväxttakten för orderingången** i länets småföretag har ökat marginellt sedan 2015. Nettotalet landar på 36, upp från 34 i förra årets mätning, vilket är något starkare netttotal än rikets 33. Sammantaget är det 48 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång, medan 12 procent anger en vikande. Tjänstesektorn tror på en ökning av orderingången det kommande året, medan industrisektorns prognos är att den mattas av.
- **Omsättningstillväxten** i Västra Götalands län har fortsatt att öka sedan mätningen 2015. Tjänsteföretagen står för tillväxten medan industrin har försvagats något. Totalt uppger 53 procent av företagen en ökad omsättning, ett resultat som förväntas fortsätta under det kommande året. Omsättningstillväxten förväntas ligga över riksgenomsnittet även fortsättningsvis.
- **Tillväxten av lönsamhet** i industriföretagen i Västra Götalands län har förstärkts och är fortfarande god. Tillväxttakten i länet har dragits främst av tjänsteföretagen som ökat sitt netttotal från 17 till 28. Totalt uppger 42 procent av småföretagen i Västra Götaland att de har ökat sin lönsamhet. Utvecklingen framöver ser ljus ut, och avspeglar konjunkturen. Både industrin och tjänsteföretagen förväntar sig en ökad lönsamhet.
- Företagen i Västra Götalands län upplever något bättre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Hela 72 procent av företagen i länet anser att de har **goda utsikter att expandera** på sikt.
- **Svårighet att finna lämplig arbetskraft** upplevs det absolut största hindret för Västra Götalands småföretag. Mer än vart fjärde företag (24 procent) uppger det som det största hindret. Vid tidigare mätningar var de näst största tillväxthindret höga arbetskraftskostnader och tuff konkurrens. Mönstret fortsätter i årets mätning där de två hindren delar andra plats med varandra. Höga arbetskraftskostnader och tuff konkurrens är det största tillväxthindret för 16 procent av företagen.

- **Den största politiska risken** är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 36 procent av Västra Götalands alla företag. 22 procent av företagen ser även ökade skattekostnader som en risk.

Det ekonomiska läget och näringslivsstrukturen

I Sverige har konjunkturläget fortsatt att förbättrats och ekonomin har haft en bra utveckling under de senaste 12 månaderna med stigande sysselsättning och stark BNP-tillväxt. BNP har stigit till omkring fyra procent på årsbasis tack vare en stärkt export, expansiv finanspolitik och en hög nivå på hushållens konsumtion, vilket ger en bra grund för fler jobb i små och medelstora företag under det kommande året. Under första delen av 2016 har den positiva BNP-utvecklingen emellertid mattats av med omkring en halv procent. Samtidigt finns det ljuspunkter med ökad produktion inom näringslivet och en fortsatt stabil hushållskonsumtion.

De svenska hushållen gynnas av stigande realinkomster, låga räntor och ökad sysselsättning. Sysselsättningen återhämtade sig snabbare i Sverige än i de övriga EU-länderna efter finanskrisen och arbetslösheten stabiliserade sig på cirka 8 procent under flera år. Under 2015 började arbetslösheten sjunka igen och under våren 2016 uppgår den till 6,3 procent i juli.² Även om arbetslösheten har sjunkit har tudelningen på arbetsmarknaden ökat, inte minst mellan inrikes och utrikesfödda. Arbetslösheten är också fortsatt hög bland lågutbildade unga och utlandsfödda. Samtidigt har Sverige lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda i OECD.

Arbetsmarknadsläget är därför bekymmersamt för grupper som står långt från arbetsmarknaden. Den internationella konkurrensen har blivit allt hårdare samtidigt som tjänstesektorn blivit allt viktigare för tillväxten och sysselsättningen. Lönekostnader och arbetsgivaravgifter är därför av avgörande betydelse för små och växande företags konkurrensmöjligheter.

Den svenska exporten har uppvisat en svagare återhämtning än vid tidigare konjunkturuppgångar, framför allt på grund av den svaga globala investeringstillväxten och en fortsatt prispress inom råvaruindustrin. Sveriges export är starkt beroende av de andra EU-länderna eftersom nästan 70 procent av den svenska exporten går till EU. Dessutom utgör maskiner och insatsvaror till industri- och transportsektorn en stor del av den svenska exporten. Dessa sektorer drabbades hårt av försvagad efterfrågan efter finanskrisen. Eftersom investeringarna hos Sveriges handelspartners i EU växer långsamt, riskerar tillväxten på den svenska exporten vara relativt svag även framöver.

Trots den starka konjunkturutvecklingen är finanspolitiken expansiv med ökade offentliga utgifter. Bidragande faktorer är bl.a. flyktinginvandring och satsningar i offentlig sektor och på infrastruktur, framförallt bostadsbyggande. Den expansiva finanspolitiken resulterar i en del ofinansierade reformer, vilket i sin tur minskar det strukturella sparandet. Därför kan det förväntas att finanspolitiken blir något mer åtstramande framöver.

Den internationella konjunkturen är fortfarande svag och vägen till konjunkturåterhämtning har varit skakig. Det alltjämt låga resursutnyttjandet och en låg inflation har bidragit till en exceptionellt expansiv penningpolitik, något som kommer att prägla utvecklingen de närmaste åren. Sviter av den globala finanskrisen, bräckliga europeiska banker och avsaknad av strukturella reformer är bidragande orsaker till den tröga utvecklingen i Europa. Samtidigt

² SCB, AKU juli 2016

brottas flera tillväxtekonomier med växande obalanser och otillräckliga reformer. Detta blev särskilt tydligt i spåren av råvaruprisfallet. Förutom de ekonomiska utmaningarna har de politiska riskerna ökat vilket tenderar att verka återhållande på tillväxten. Storbritanniens folkomröstning för ett utträde från EU har skapat osäkerhet om det framtida EU-samarbetet även om det är förtidigt att bedöma de ekonomiska konsekvenserna i närtid.

Näringslivsstrukturen Västra Götaland län

Västra Götaland har ett brett och livskraftigt näringsliv och näringslivsstrukturen överensstämmer ganska väl med den i riket. Det finns en stark tradition av tillverkningsindustri i regionen med kunskapsintensiva företag inom branscher såsom fordon, life science, IT, kultur- och upplevelseindustrin samt maritima näringar. Fordonsbranschen och till den relaterade verksamheter har också stått för en relativt stor del av exporttillväxten under senare år. De branscher som har en stark tillväxt i regionen är Fastigheter, Bygg, Industri (inklusive underleverantörer), Teknikkonsulter, Hotell och Restaurang, Dagligvaruhandeln, Lantbruk och Fiskeäring. Detaljhandeln, inom kläder, skor och sportartiklar, har större bekymmer.

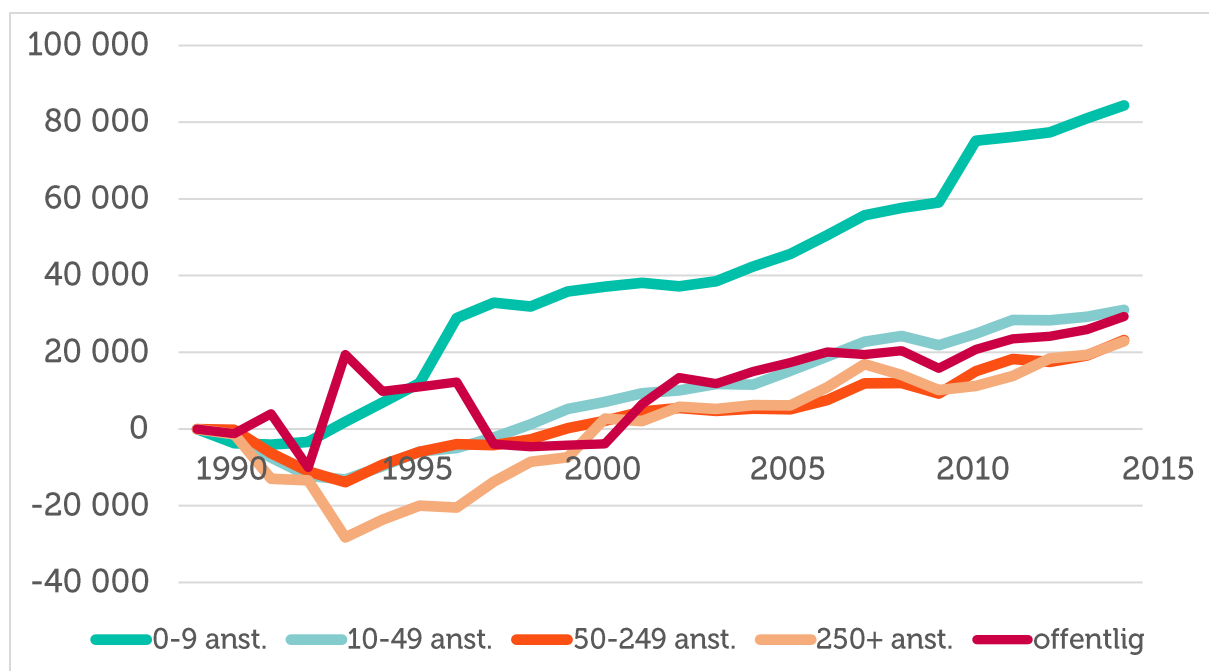
Utmärkande är att tjänstesektorns näringsgrenar sysselsätter fler än tillverkningsindustrin som dock fortfarande är viktig för sysselsättningen. Som följd av att färre sysselsätts inom de stora industriföretagen och att industrin outsourcar tjänster och produktion av insatsvaror ökar andelen sysselsatta i små och medelstora företag.

***Sari Hasslinger,
SME-samordnare Swedbank***

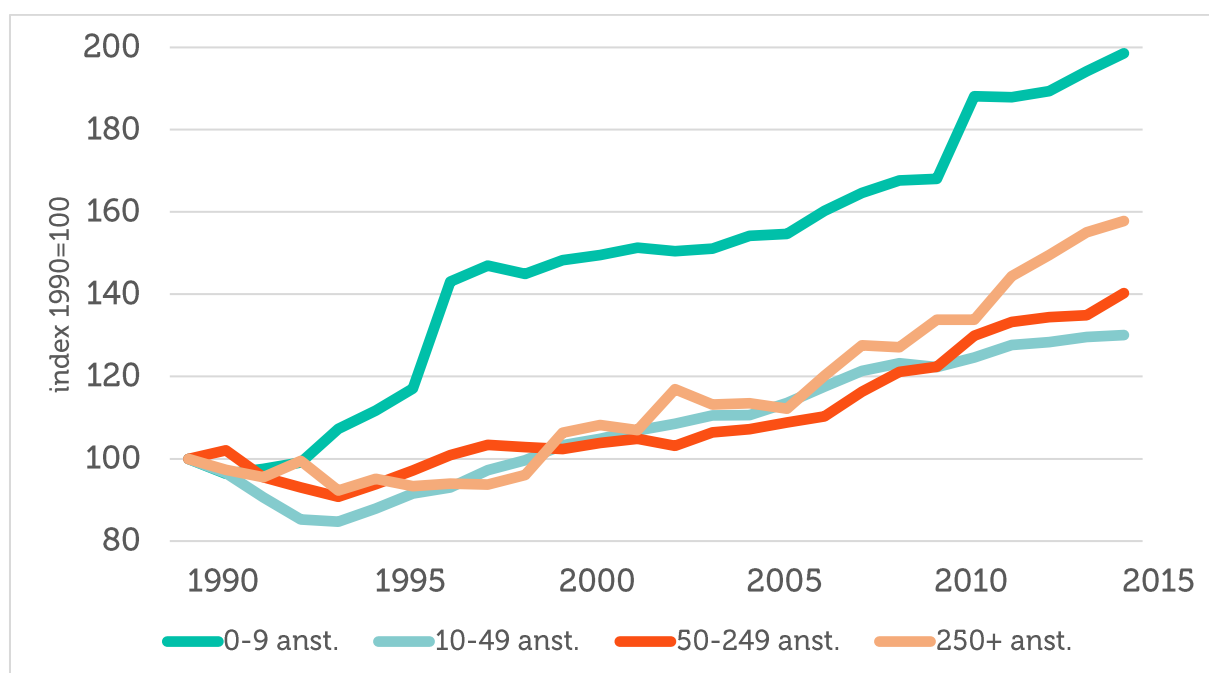
Vi är inne i en stark konjunktur. När vi träffar kunder får vi både positiva signaler och en del orosmoln. Bristen på kompetent arbetskraft skapar utmaningar för företagen att växa och vi måste hitta nya sätt att ta tillvara på kompetens. Årets Småföretagsbarometer påvisar att orderingång, omsättning och sysselsättning förväntas öka i samtliga regiondelar men företagen i Göteborg och Skaraborg är de som för närvarande drar mest i vår region. Vi är glada att kunna presentera vad företagarna själva har för svar i årets Småföretagsbarometer.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Västra Götaland län sedan 1990 (källa: SCB)³

Figur 2 visar tillväxten av antal företag i olika storlekar i länet sedan 1990.

Figur 2 Tillväxt av antal företag i Västra Götaland län sedan 1990 (källa: SCB)⁴

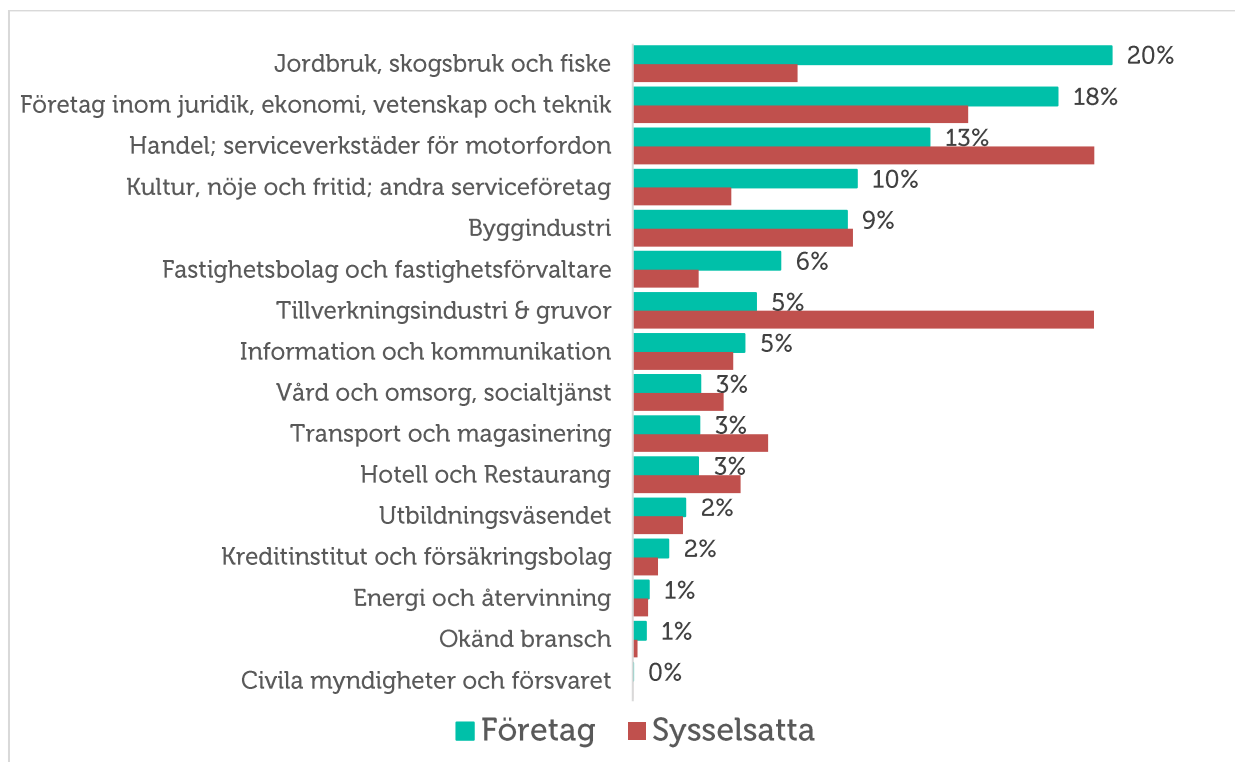

³ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

⁴ Antalet företag definieras som antalet arbetsställen. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

I Västra Götaland är en relativt stor andel av de sysselsatta inom handel och tillverkningsindustrin, se figur 3. Relativt många företag har inga anställda och de större företagen (50 eller fler anställda) svarar för hälften av alla anställda i regionen.

Figur 3 Fördelning av privata företag per bransch, antal företag och sysselsatta, år 2015 (källa: SCB)

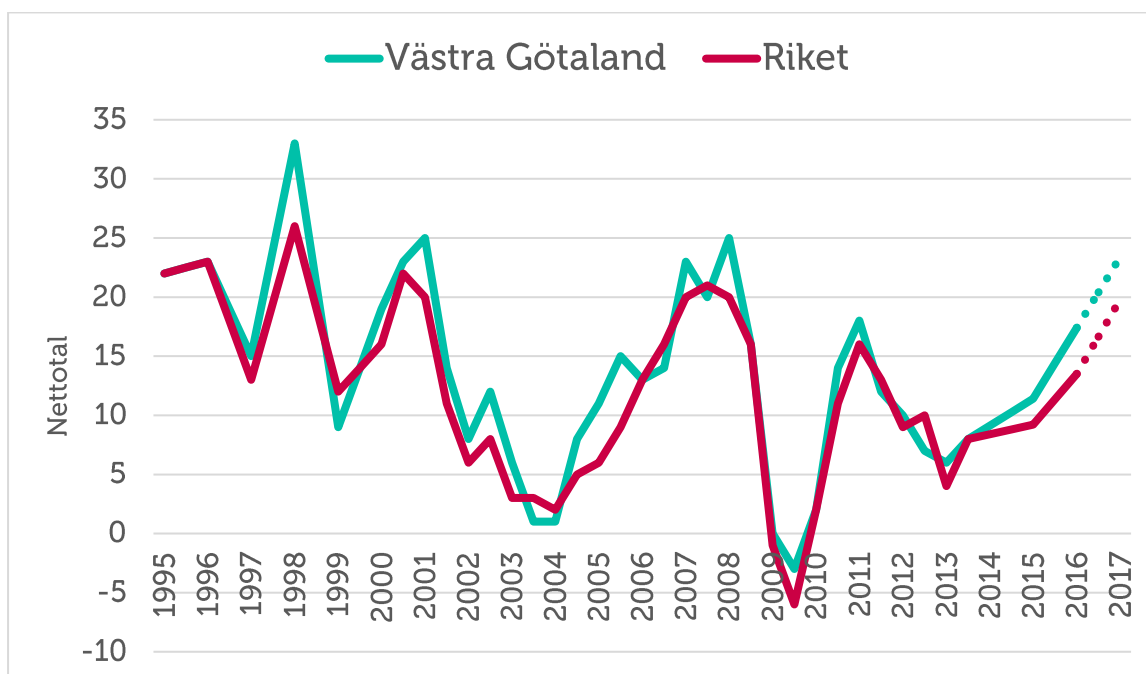
Småföretagsbarometern – Västra Götalands län

Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten har fortsatt att öka sedan 2015 års mätning. I länet uppger 25 procent av företagen att man ökat antalet anställda medan 7 procent säger att man dragit ned personalstyrkan. Nettotalet landar på 17, vilket är något över riksgenomsnittet på 14. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Eftersom länet har ett positivt nettotal innebär det att sysselsättningen totalt sett ökar. Länet är mer positiva än i riket överlag och tror på en fortsatt ökad sysselsättning på ett års sikt, nettotalet förväntas landa på 23 (vilket är över rikets prognos om 20).

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västra Götalands län och riket 1995-2016

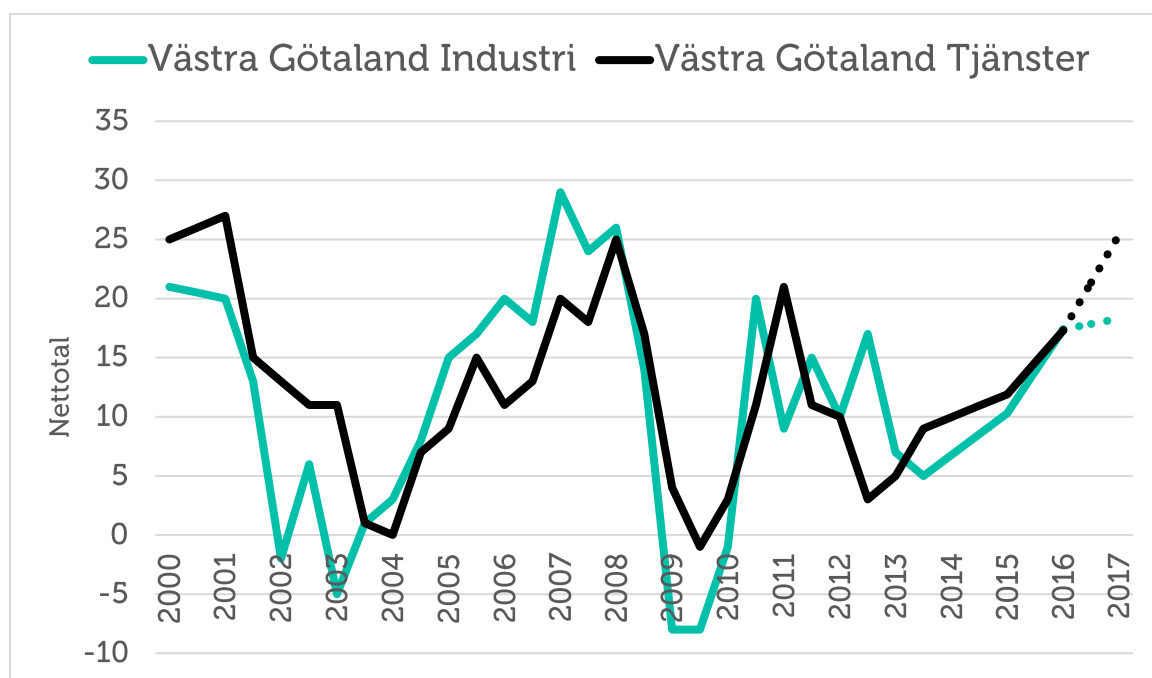

Sysselsättningstillväxten inom industrisektorn har ökat kraftigt under de senaste åren och har under de senaste tolv månaderna ökat takten. Nettotalet förra året var 10 men är idag 17, strax

över riksgenomsnittet för sektorn på 16. Inom tjänstesektorn har utvecklingen också varit positiv. Nettotalet landar även det på 17 vilket är påtagligt högre än riksgenomsnittet på 13.

Förväntningarna på de kommande tolv månaderna är särskilt optimistiska inom tjänstesektorn. Nästan en tredjedel (31 procent) av tjänsteföretagen tror på ökad sysselsättning. Det ger ett nettotal på 25 vilket är betydligt starkare än riksgenomsnittet (21). Industriföretagen i länet har samma förhoppningar på det kommande året som riket som helhet och förväntar sig ett nettotal på 18.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västra Götalands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

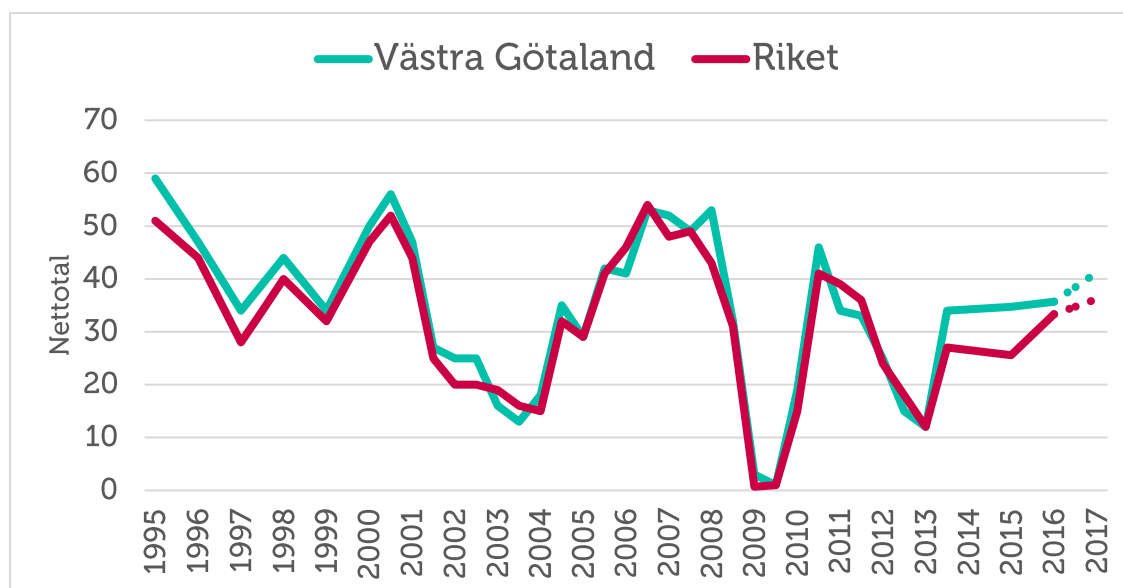

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Tillväxttakten för orderingången i länets småföretag har ökat marginellt sedan 2015. Nettotalet för orderingången i Västra Götalands län har i år ökat från 34 till 36. Det är fortfarande starkare än riksgenomsnittet på 33. Sammantaget i länet är det 48 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång, medan 12 procent anger en vikande. På ett års sikt förväntar sig länets företag, framförallt tjänsteföretagen, att orderutvecklingen förbättras.

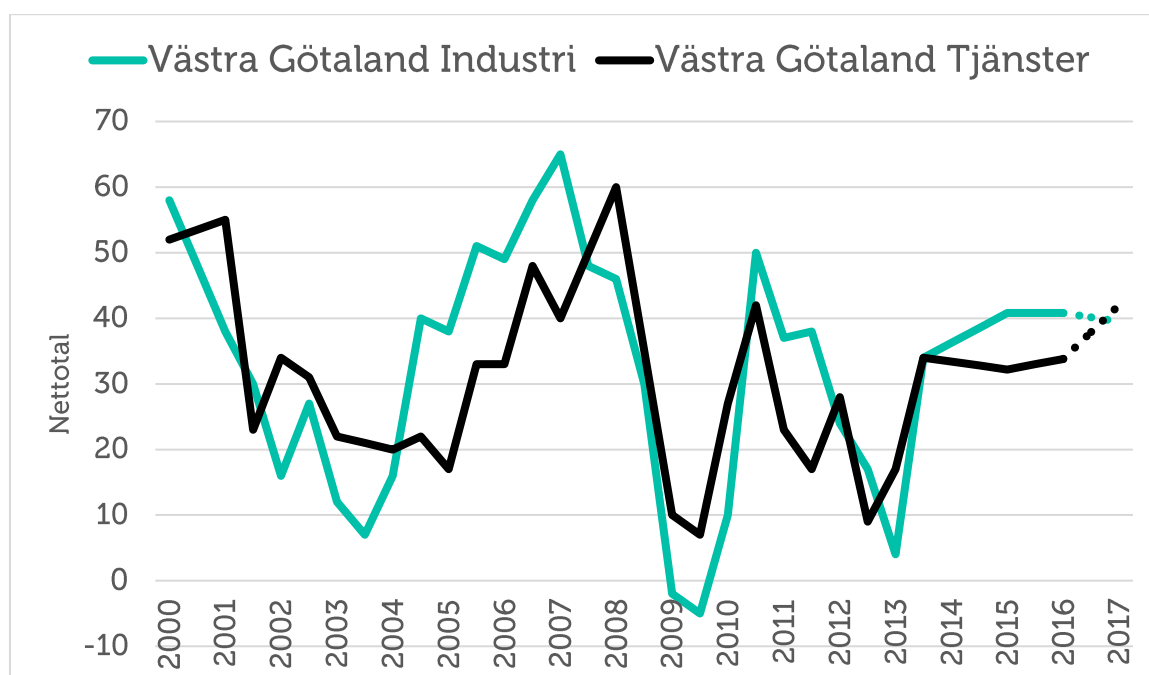
Figur 6 Orderutveckling (nettotal) i Västra Götalands län och riket 1995-2016

Bland länets industriföretag anger hälften (49 procent) en ökad ordergång medan 9 procent anger att den har minskat. Motsvarande siffror för tjänsteföretagen är 47 procent respektive 14. Industriföretagen i Västra Götaland har under året haft en bättre utveckling av ordergångar än riket som helhet. Nettotalet 41 är påtagligt bättre än riksnittet på 32. Tjänsteföretagen följer sektorns utveckling i riket och landar på 34.

Inför de kommande tolv månaderna förväntar sig både industriföretagen och tjänsteföretagen en god utveckling av inkomna order. Det förväntade nettotalet för tjänsteföretagen är 42 medan det för industrin är 40, totalt 41 för länet.

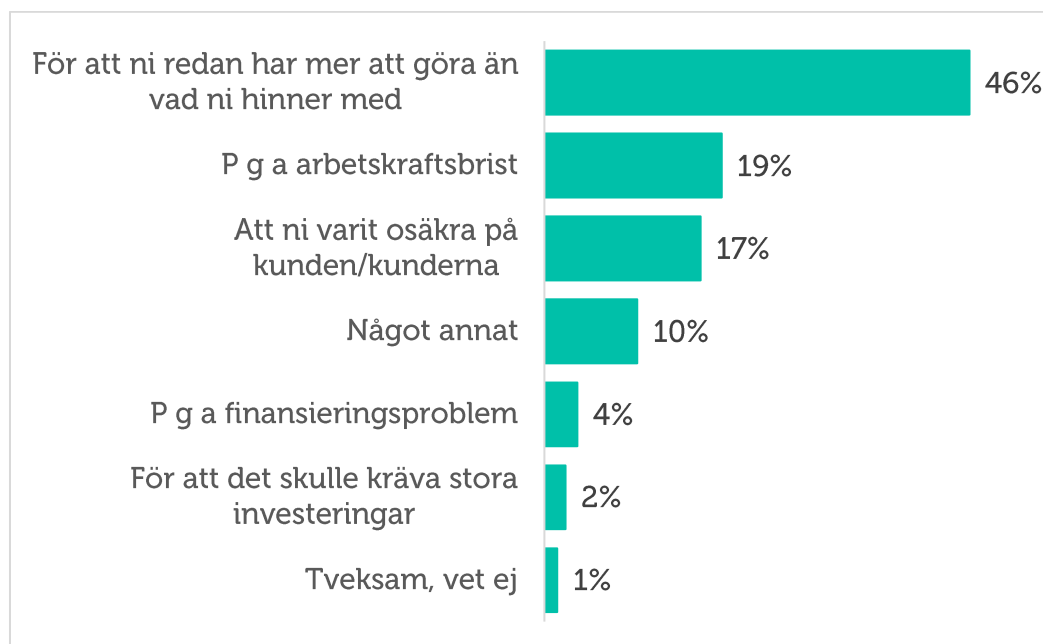
Figur 7 Ordergång (nettotal) i Västra Götalands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Tackat nej till order

43 procent av företagen i länet har tvingats tacka nej till order under det senaste året. Bland tjänsteföretagen är det 36 procent som tvingats tacka nej, betydligt färre än bland de tillverkande företagen där hela 61 procent tackat nej. Den huvudsakliga anledningen är att företagen uppger att de redan har mer att göra än de hinner med (46 procent av de som tackat nej) men även arbetskraftsbrist anges som anledning av nästan var femte företag.

Figur 8 Tackat nej till order

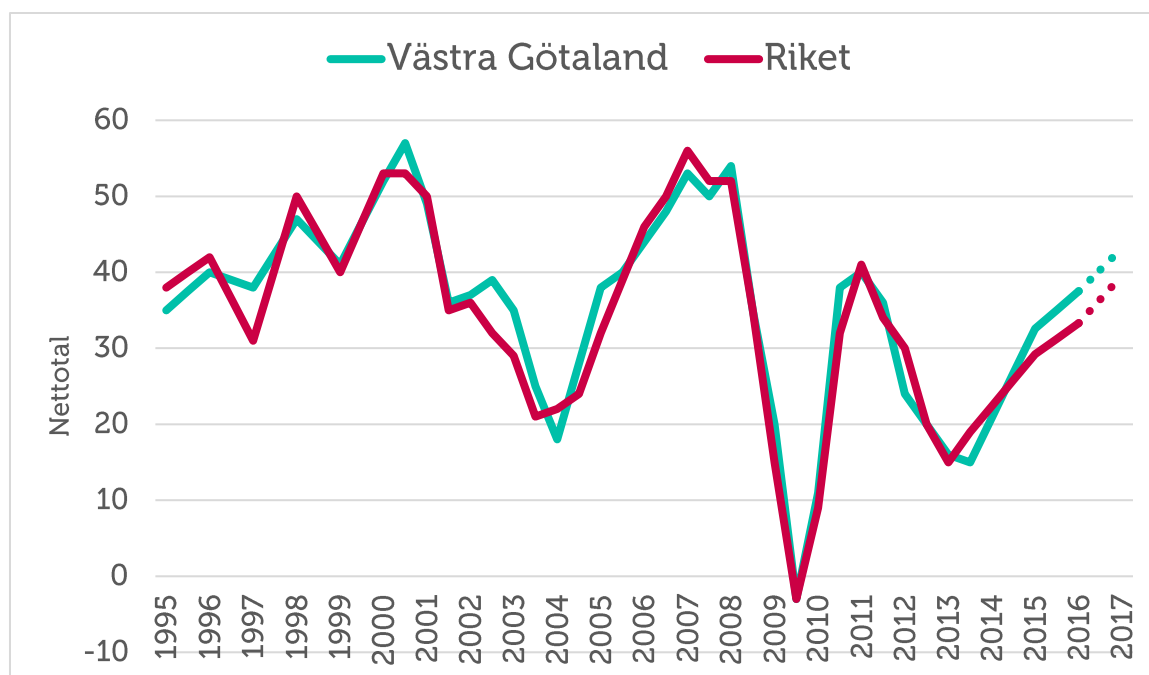

Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

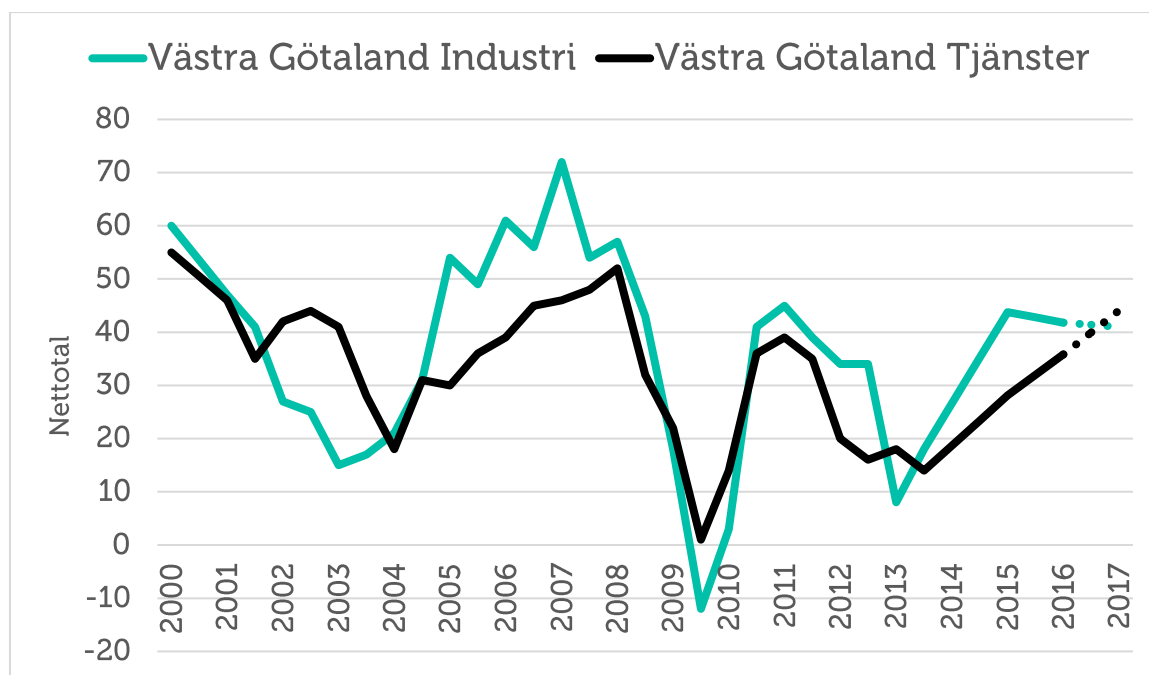
Omsättningstillväxten i Västra Götalands län har fortsatt att öka sedan mätningen 2015. Över hälften av företagen i Västra Götaland anger att de har ökat omsättningen vilket har lett till starkare netttotal på 38, jämfört med rikets netttotal på 33. Även om omsättningstillväxten är både positiv och starkare än riksgenomsnittet har den avtagit inom industrin. Bäst har det gått för tjänstesektorn som har haft flera år av tillväxt. Detta mönster förväntas fortsätta under de kommande tolv månaderna, med en sjunkande tillväxt inom industrin och ökande inom tjänsteföretagen. Sammantaget förväntas nettotalet landa på 43.

Figur 9 Omsättningsutveckling (nettotal) i Västra Götalands län och riket 1995-2016

Industrin har haft en minskande tillväxt även om den fortfarande är starkt positiv och klart högre än riksgenomsnittet. Nettotalet 42 jämfört med rikets sektorsnitt 32 pekar på att industrin fortfarande går bra. Den förväntas dock fortsätta att sjunka något till ett nettotal på 41. För tjänstesektorn som haft en stark utveckling sedan 2013 förväntas nettotalet landa på 44, upp från årets nettotal på 36.

Figur 10 Omsättningsutveckling (nettotal) i Västra Götalands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Konjunkturindikatorn

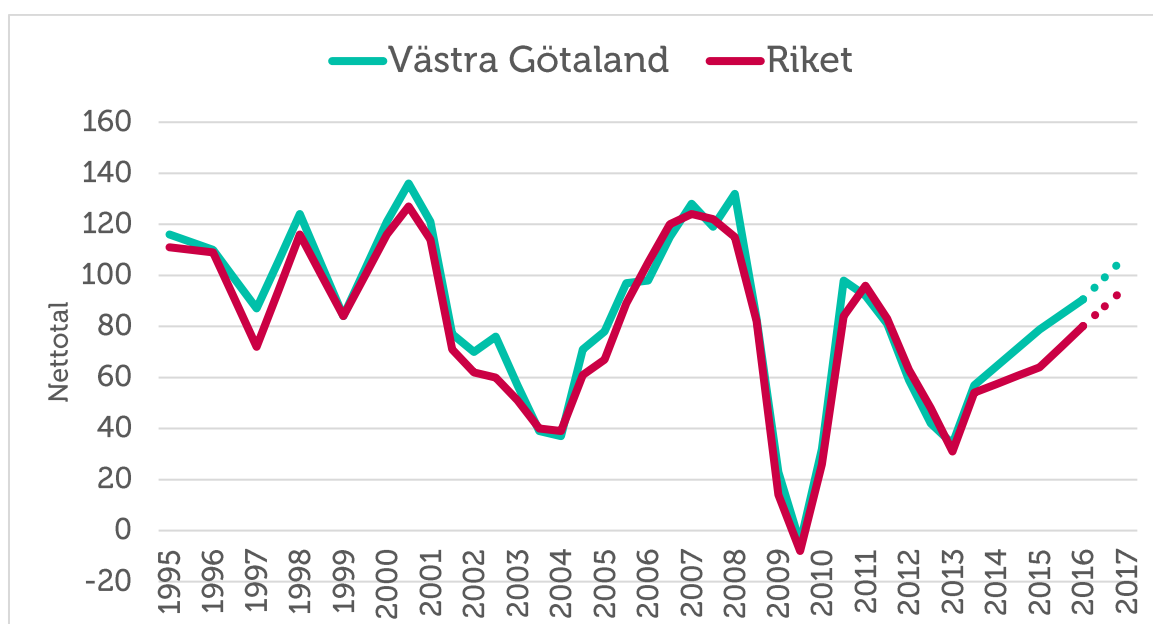
Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

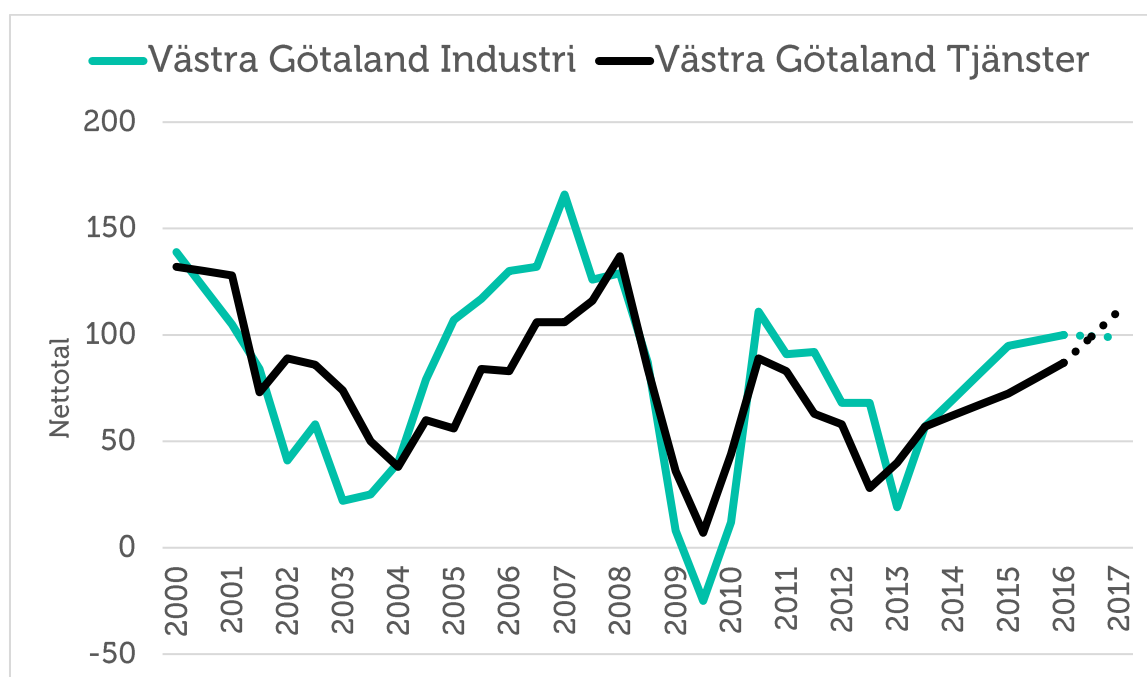
Nu har vi gått igenom utvecklingen av sysselsättning, orderingång och omsättning för länets småföretag. Genom att addera netttotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. I 2016 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 91, jämfört med rikets indikator på 80. Västra Götaland är därmed det sjunde starkaste länet i riket avseende konjunkturindikatorn. Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Västra Götalands län försämrades dramatiskt 2009. Från att år 2008 ha nått ett värde på cirka 130, bottnade index hösten 2009 med ett negativt netttotal. Efter en återhämtning under 2010 fick länet ännu en dipp våren 2013, i likhet med resten av riket. Sedan dess har konjunkturen förbättrats avsevärt i länet. Det gäller för såväl industri- som tjänsteföretag. Det är bara att hoppas att en försvagad konjunktur i Sverige eller i vår omvärld inte sätter käppar i hjulet för en fortsatt konjunkturuppgång.

Figur 11 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, orderingång och omsättning (netttotal) i Västra Götalands län och riket 1995-2016

Både tjänste- och industriföretagen har upplevt en förbättrad konjunktur, även om industrin återhämtat sig starkare sedan 2013. Indikatorn i tjänsteföretagen stiger från 72 till 87. Det är över riksgenomsnittet för sektorn som är 80. Även industriföretagen har en starkare indikator än genomsnittet för riket (100 mot 81), och har ökat från 95 i mätningen 2015. Tjänstesektorn tror på en fortsatt förbättrad konjunktur på ett års sikt medan industrin förväntar sig en liten nedgång i utvecklingen.

Figur 12 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Västra Götalands, industri- och tjänstesektor 2000-2016

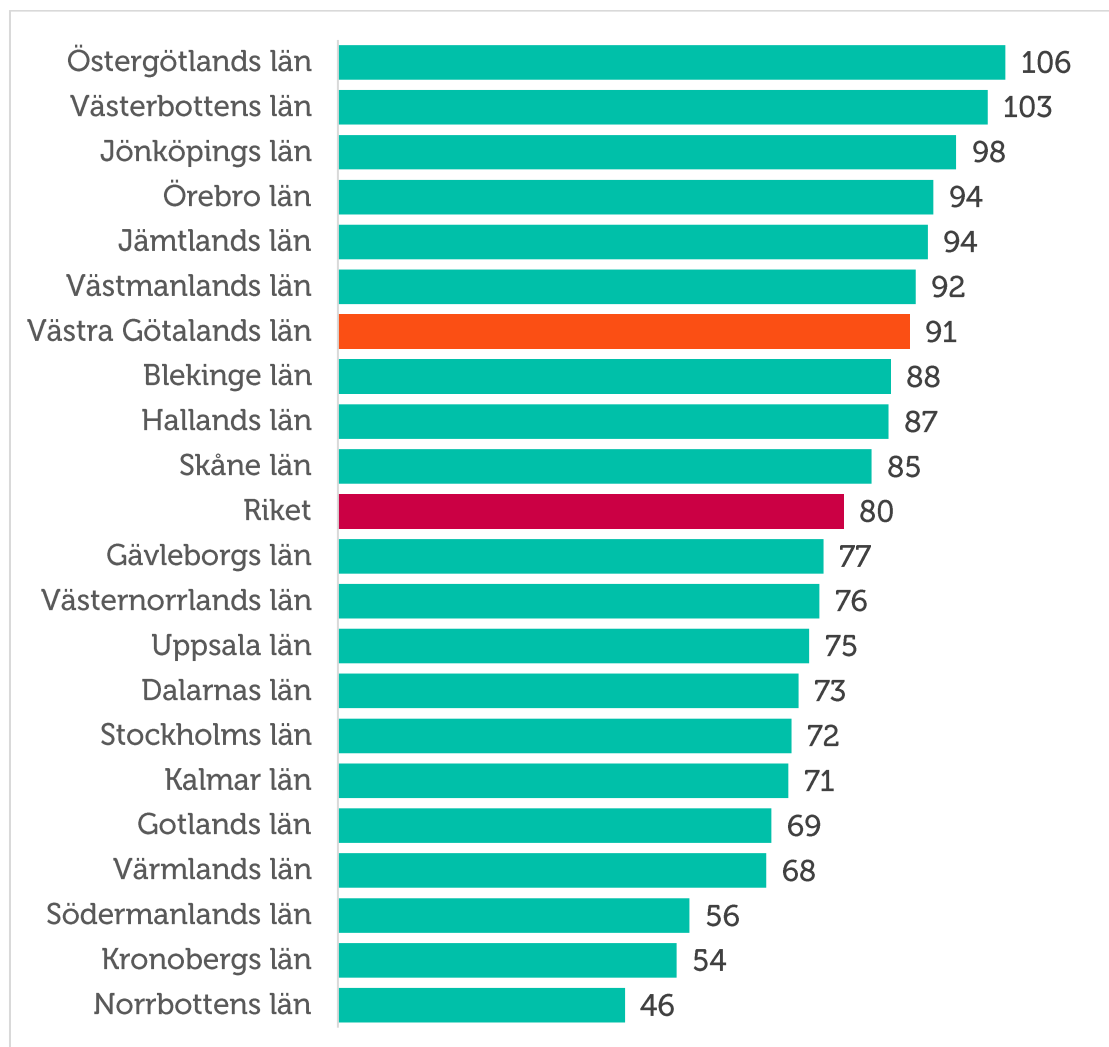
För den sammanvägda konjunkturindikatorn placerar sig Västra Götalands län med nettotalet 91, vilket är långt över riksgenomsnittet som uppgår till 80. En trolig förklaring är det lokala näringslivets bredd och industristruktur. Att tillväxten varierar i hela landet liksom att utvecklingen varierar mellan länen är rimligt då varje län har olika näringslivsförutsättningar. Det bekräftas av figur 13 som visar utvecklingen för varje län i förhållande till riksgenomsnittet. För att förstå de bakomliggande faktorerna bör de enskilda konjunkturindikatorerna studeras för industri respektive tjänstesektorn. Inom t.ex. tillverkningsindustrin i länet är det relativt stor andel sysselsatta inom ett färre antal företag, men det verkar inte påverka utfallet i den sammanvägda undersökningen. Tack vare en branschbredd och ett diversifierat näringsliv blir den samlade konjunkturindikatorn stark.

Variationen i tillväxt i landet bekräftas av den parlamentariska landsbygdskommittén som lyfter fram att landsbygdskommuner är mer specialiserade inom areella näringar och lågteknologisk tillverkningsindustri.⁵ Många av dessa branscher befinner sig i en rationaliseringsfas där sysselsättningen minskar. Vad som också konstateras är att landsbygden sämre utveckling i sysselsättning sannolikt beror på näringslivsstrukturen. Det är således svårt för landsbygder där tillverkningsindustrin dominerar sysselsättningen, och där en sämre tillgång på utbildad arbetskraft och avancerade företagstjänster kombinerat med en

⁵ Parlamentariska landsbygdskommittén, SOU 2016:26

svag köpkraftsutveckling på lokala marknader gör det svårt för nya verksamheter att etablera sig.

Figur 13 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2016

***Mikael Erlandsson,
Regionchef Företagarna Västra Götaland***

Det är glädjande att se den positiva utvecklingen i regionen. Dock uppger en fjärdedel av alla företag i regionen att det största tillväxthindret är svårigheten att hitta rätt utbildad arbetskraft. Dessutom märker vi att arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter samt skattekostnader upplevs som de största politiska riskerna. Sedan oroar det mig att andelen företagare som upplever en risk med oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn har ökat sedan förra årets mätning. Denna typ av osäkerhetsfaktorer borde vi kunna minimera.

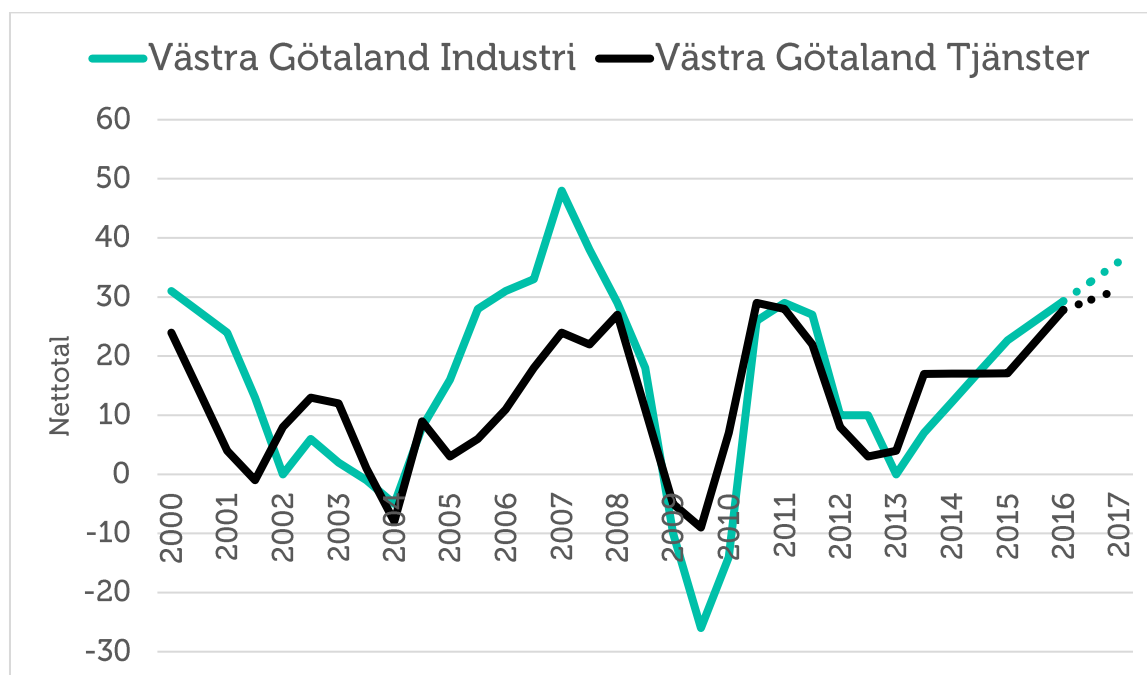
Lönsamhetsutvecklingen

Lönsamheten diktar till stor del företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar. Från mätningen år 2015 har lönsamheten i industriföretagen i Västra Götalands län förstärkts. Från nolltillväxt våren 2013 steg lönsamheten till netttotal 7 och sedan 23 år 2015. I årets mätning har lönsamheten utvecklats ytterligare till ett netttotal på 28 vilket är något högre än rikets netttotal på 25.

Utvecklingen har varit god bland både industriföretag och tjänsteföretag med nettotalen 29 och 28. I jämförelse med rikets sektorsnitt är det inom industrin det har gått allra bäst. Motsvarande netttotal för riket som helhet är 24 respektive 26.

Utvecklingen framöver ser ljus ut, och avspeglar återhämtningen i konjunkturen. Både industri- och tjänsteföretagen i länet är optimistiska om utvecklingen framöver. Industriföretagen är till och med något mer optimistiska om lönsamhetsutvecklingen än genomsnittet för sektorn (nettotalet förväntas hamna på 36 jämfört med sektorns riksgenomsnitt på 31 på ett års sikt).

Figur 14 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Västra Götalands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Företagens prisförväntningar

Västra Götalands företag har förväntningar gällande prisutvecklingen som ligger i linje med riket. Av industriföretagen tror 36 procent av företagen på prisökningar, lika stor andel som industrisnittet i riket. Av tjänsteföretagen i länet tror 35 procent på prisökningar. Det är något färre än för riksgenomsnittet för sektorn på 36.

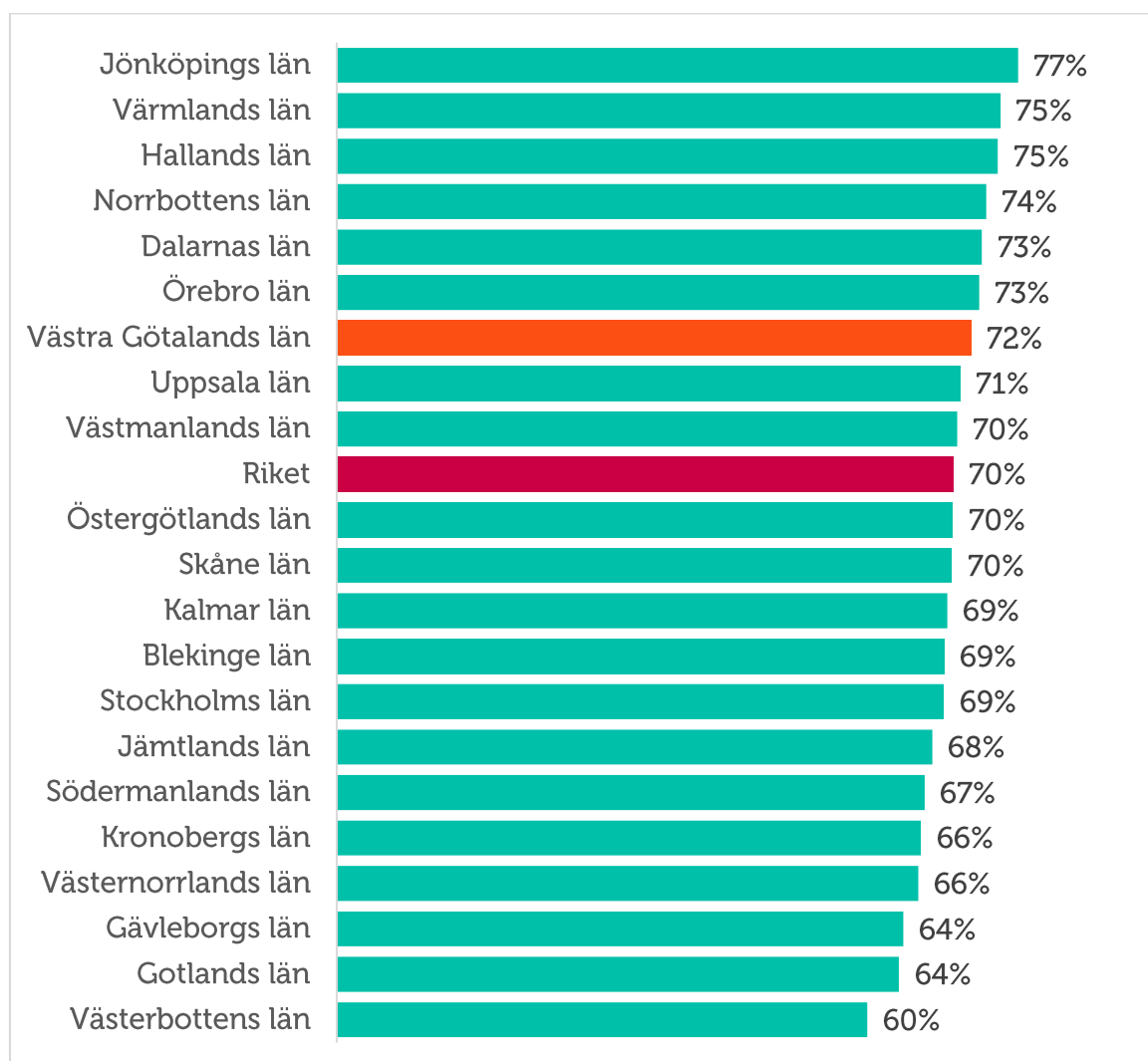
Prisutvecklingen för de svenska företagens varor tyder inte på några större problem med konkurrenskraften jämfört med våra handelspartners, även om den reala effektiva växelkursen ökade mellan 2010 och 2013. Sedan 2014 har Riksbanken kraftigt ställt om penningpolitikens

utformning med bl.a. negativ reporänta. Omfattande köp av statsobligationer har också bidragit till en svagare krona. Förhoppningen är att detta ska ge exporten en skjuts framåt och därmed bidra till en positiv prisutveckling framöver.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

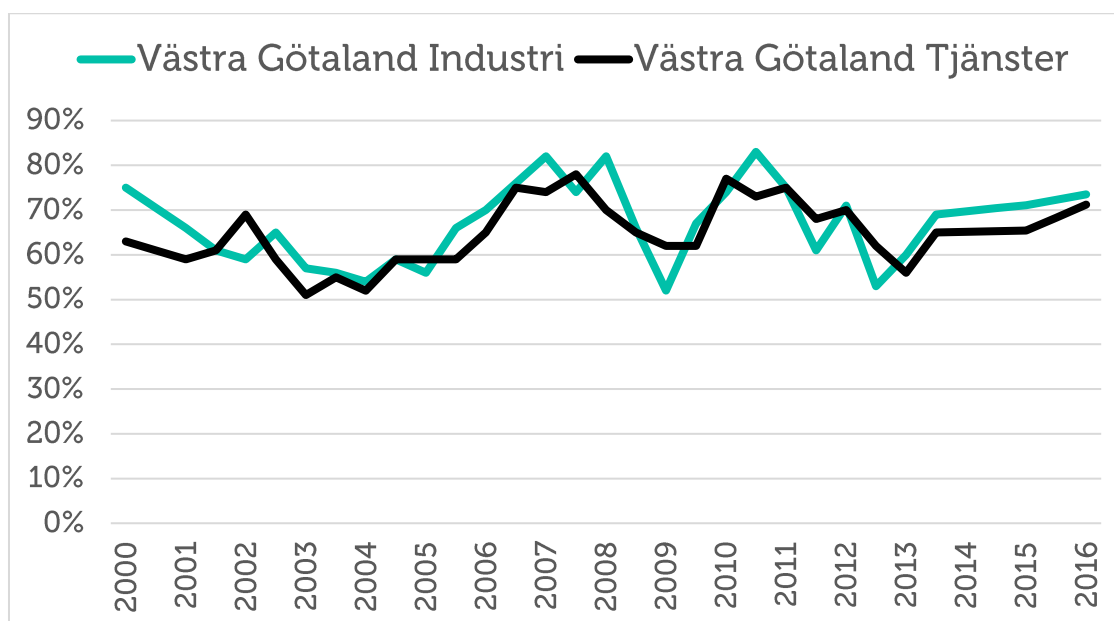
Företagen i Västra Götalands län upplever samma möjligheter att växa framöver som riksgenomsnittet. Hela 72 procent av företagen i länet anser att de har goda utsikter att expandera på sikt.

Figur 15 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2016

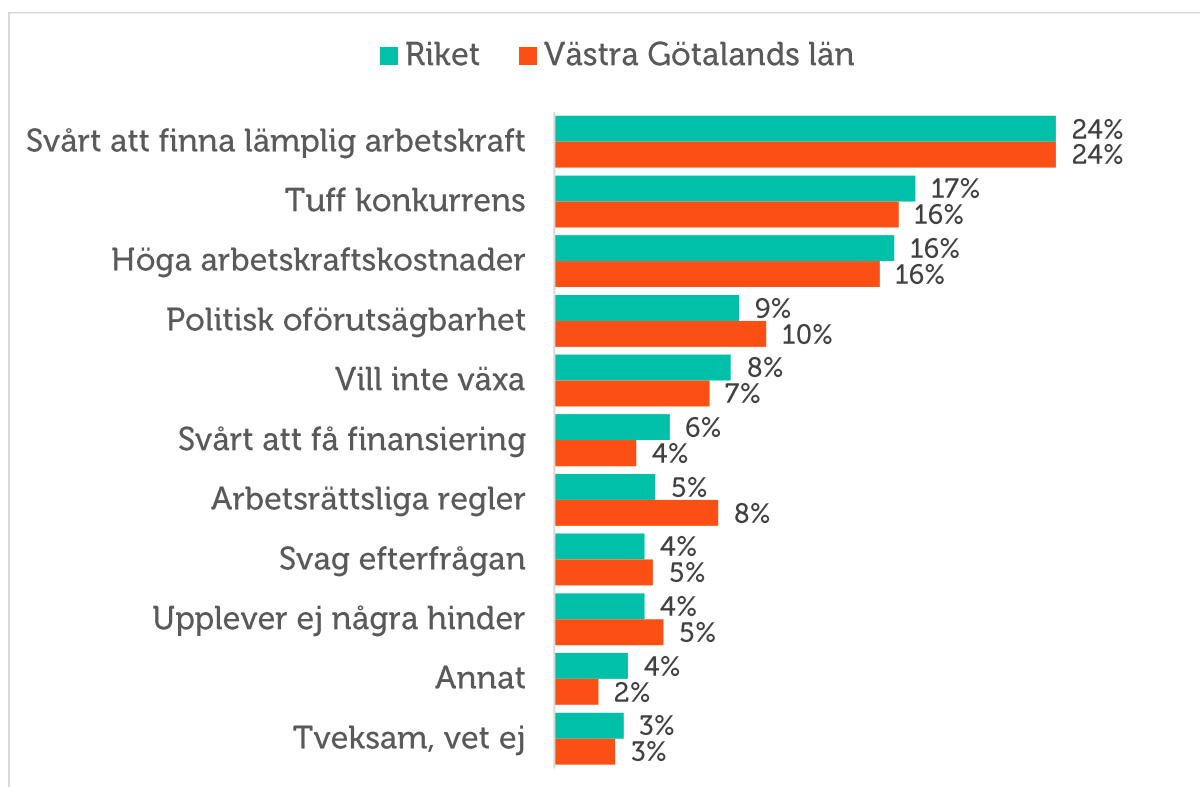
Tillverkningsindustrin har en något mer positiv syn på framtidsutsikterna än tjänsteföretagen. Bland industriföretagen ser ca 74 procent goda expansionsutsikter, jämfört med ca 71 procent av tjänsteföretagen.

Figur 16 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Västra Götalands län, industri- och tjänstesektorn 2000-2016

Svårighet att finna lämplig arbetskraft är det som småföretagen i Västra Götaland upplever som det absolut största hindret för tillväxt. Mer än vart fjärde företag (24 procent) uppger detta som största hindret, vilket är lika många som riket som helhet. Liksom vid förra årets mätning delar nu höga arbetskraftskostnader och tuff konkurrens andra plats som företagens största tillväxthinder (16 procent).

Figur 17 Tillväxthinder enligt företagen i Västra Götalands län och i riket 2016 (procent)

Konjunkturrisiker

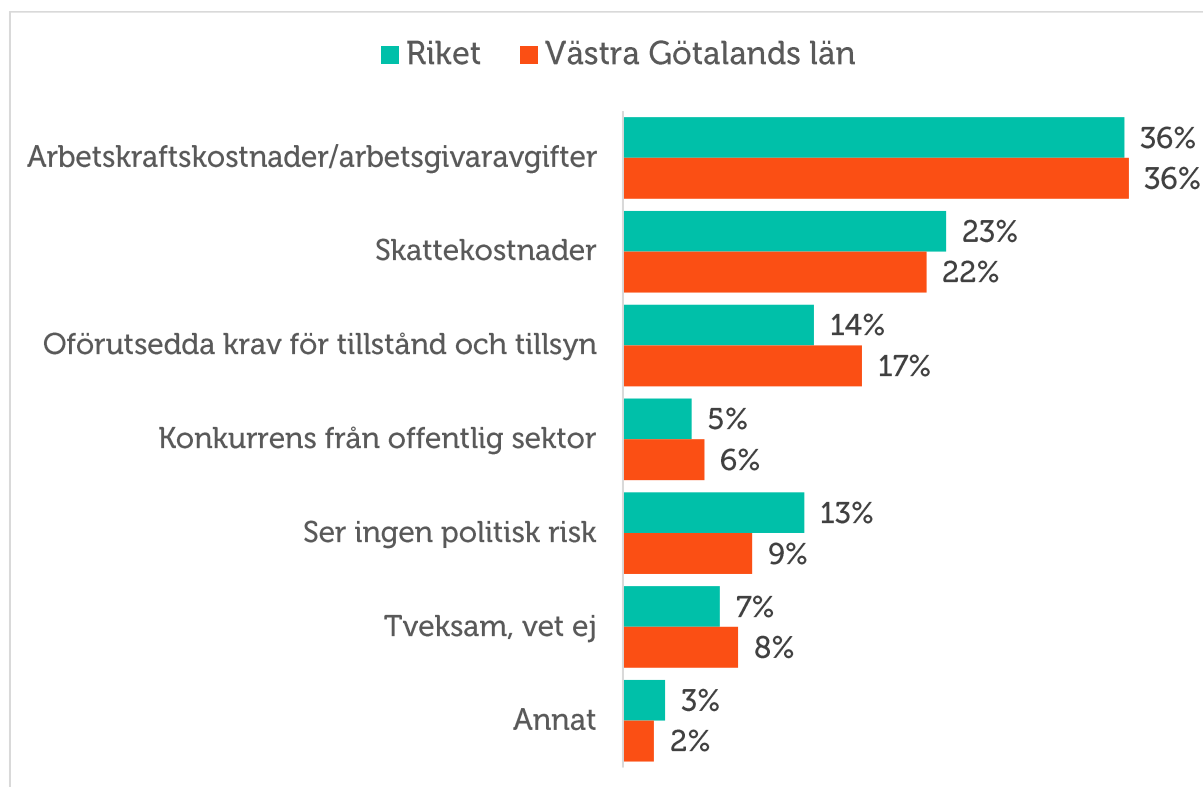
Den inhemska konjunkturen är den största konjunkturrisken enligt 43 procent av företagen i länet, en något lägre andel än i riket totalt. Den följs av ökade lönekostnader (13 procent) och ränte- och valutakostnader (12 procent).

Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt på riksnivå och företagen överlag fortsatt är optimistiska, finns en viss osäkerhet om denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

Politiska risker

Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken av företagen i Västra Götalands län, vilket är i nivå med riket. Även ökade skattekostnader upplevs som en betydande politisk risk. Oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn är också något som bekymrar många företagare i länet.

Figur 18 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Västra Götalands fyra regioner

Västra Götaland är ett storlän med 49 kommuner och över 1,6 miljoner invånare. Det betyder också att näringslivet i olika delar av länet kan skilja sig åt. Det finns därför en efterfrågan om en mer detaljerad barometer för Västra Götalands län. Vi vill med nedanstående avsnitt ge en bild av hur konjunkturläget skiljer sig åt i olika delar av Västra Götaland.

Vid uppdelningen av Västra Götaland i olika regioner används följande indelning, som genomgående används i hela Barometern:

Fyrbodal utgörs av kommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Lysekil, Mellerud, Munkedal, Orust, Sotenäs, Strömstad, Tanum, Trollhättan, Uddevalla, Vänersborg och Åmål.

Sjuhärad utgörs av kommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda.

Skaraborg består av kommunerna Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Götene, Hjo, Karlsborg, Lidköping, Mariestad, Skara, Skövde, Tibro, Tidaholm, Töreboda och Vara.

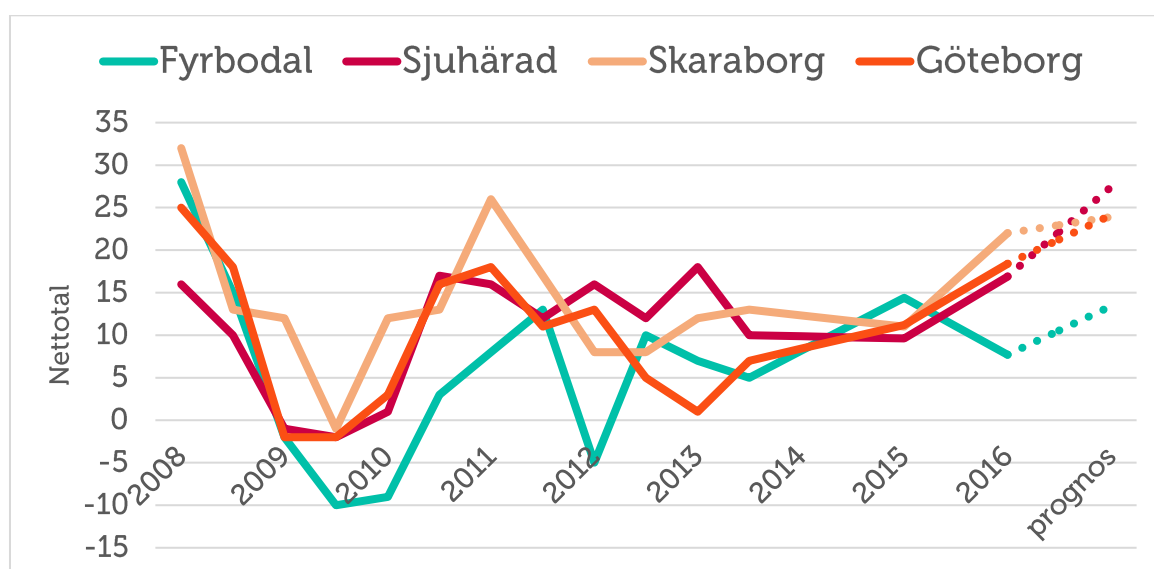
Göteborg omfattar kommunerna Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Lerum, Lilla Edet, Kungälv, Mölndal, Partille, Stenungssund, Tjörn och Öckerö.

Västra Götalands fyra regioner – sysselsättning

I årets mätning är sysselsättningsstillväxten som starkast i Skaraborgsregionen med ett nettotal på 22. Fyrbodal som förra året hade högst sysselsättningsstillväxt har idag lägst tillväxt (8). Sjuhäradsregionen har ett nettotal på 17 och centralorten Göteborg har 18.

Inför det kommande året spår alla fyra regioner en starkare tillväxt. Högst förväntningar har Sjuhäradsregionen med ett förväntat nettotal på 27.

Figur 19 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västra Götalands fyra regioner 2008-2016

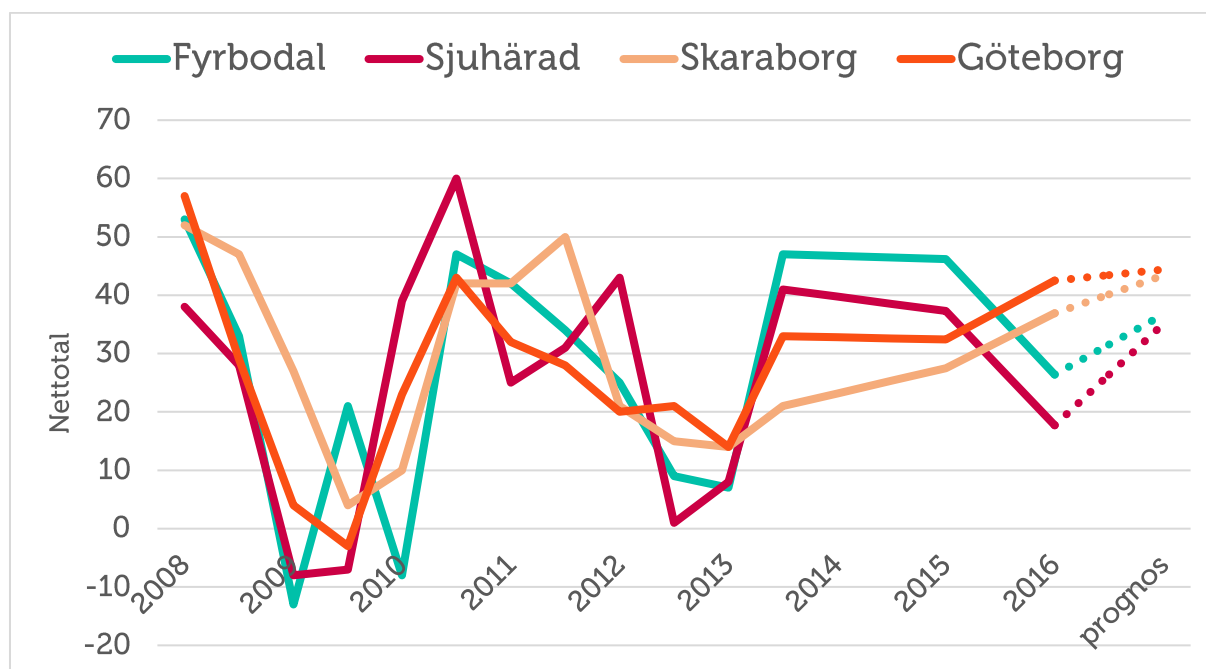
Västra Götalands fyra regioner – ordergång

I två av Västra Götalands delregioner har ordergången minskat, medan den har ökat i de två andra. I Göteborg och Skaraborgsregionen har ordergången ökat från nettotalet 32 till 43

respektive från 28 till 37. I Göteborg anger 54 procent av företagen att de haft en ökad orderingsgång.

Utvecklingen i Fyrbodal och Sjuhäradsregionen har gått i motsatt riktning. Fyrbodals netttotal har sjunkit från 46 i 2015 års mätning till 26 i årets mätning. Sjuhäradsregionen har också fallit från nettotalet 37 till 18. I Sjuhäradsregionen anger 19 procent av företagen att orderingsgången har minskat. Samtliga regioner tror på en ökad orderingsgång på tolv månaders sikt.

Figur 20 Orderutveckling (netttotal) i Västra Götalands fyra regioner 2008-2016

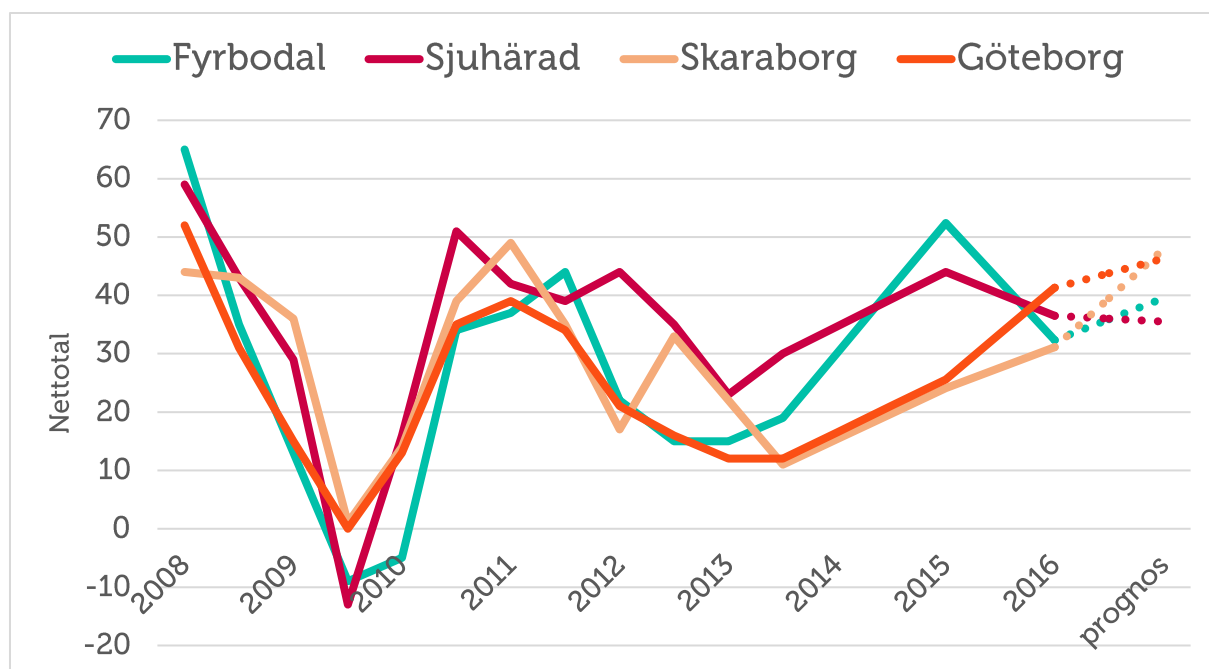
Västra Götalands fyra regioner – omsättning

Omsättningsutvecklingen ökar, precis som orderingsgången, i Göteborg och Skaraborgsregionen. Göteborg har en mycket stark ökning från nettotalet 26 till 41 medan Skaraborgs utveckling varit något mindre dramatisk, om än mycket god. Nettotalet har gått från 26 till 31, strax under det förväntade nettotalet 35. Trots detta har Skaraborgsregionen fortfarande lägst tillväxttakt i Västra Götaland.

Fyrbodal och Sjuhärad har haft en negativ utveckling, även om omsättningstillväxten fortfarande är positiv. Nettotalet för Fyrbodal har sjunkit från 52 till 32. Motsvarande netttotal för Sjuhärad är 37, en minskning från förra årets resultat på 44.

Förväntningarna inför kommande år är optimistiska. Tre av länets fyra regioner förväntar sig en ökad omsättning under de kommande 12 månaderna. Skaraborg förväntar sig ett netttotal på 48 medan Sjuhärad förväntar sig ett netttotal på 36.

Figur 21 Omsättningsutveckling (nettotal) i Västra Götalands fyra regioner 2008-2016

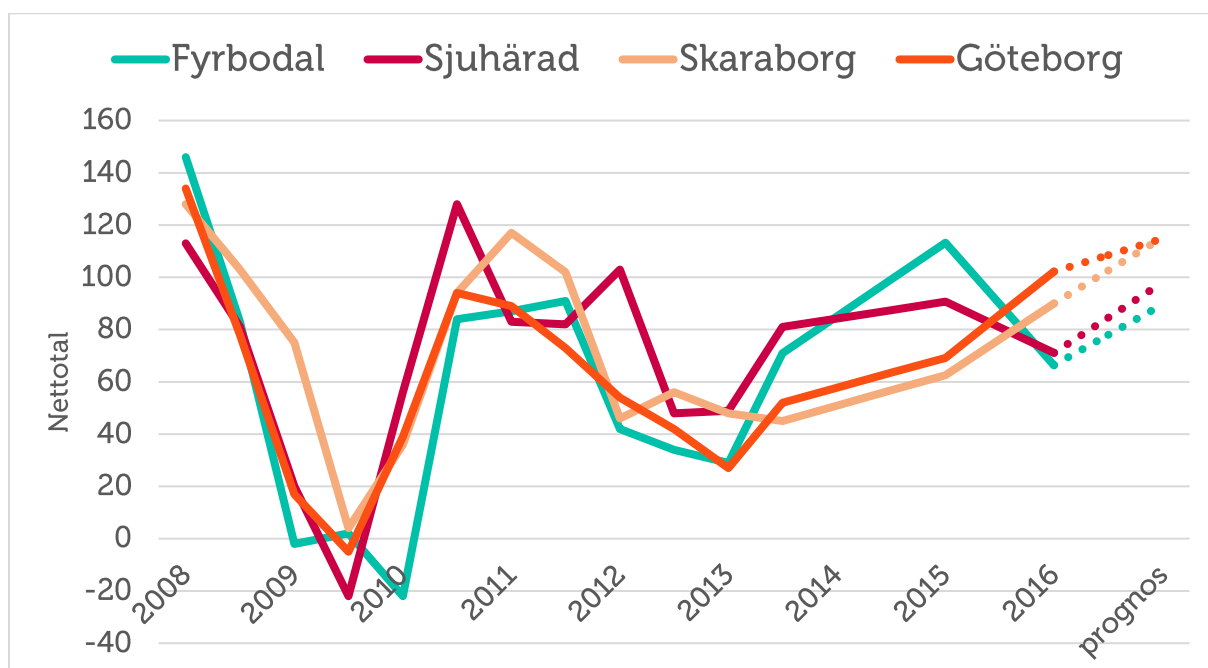

Västra Götalands fyra regioner – konjunkturindikatorn

När vi adderar nettotalen för sysselsättning, ordergång och omsättning får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i delregionerna. Den starkaste konjunkturindikatorn finner vi i Göteborg, vilket är väntat då de presterat starkast inom samtliga delfaktorer. Göteborgs indikator ligger på 102, vilket är en mycket stark indikator även sett utifrån riket som helhet. Skaraborg ligger på andra plats i länet med en indikator på 90 (63). Förväntningarna inför kommande år är höga. Med nettotalet 71 (91) är Sjuhärads på en tredje, och näst sista plats i länet. Fyrbodalen som hade den starkaste konjunkturindikatorn vid mätningen 2015 kommer i år på sista plats i länet med en indikator på 66 (113).

Samtliga delregioner spår att konjunkturen kommer att stärkas. Starkast konjunkturindikator på ett års sikt förväntar sig Skaraborgsregionen, med en indikator på 115. Det är betydligt över den förväntade indikatorn för både riket på 96 och länet på 108.

Figur 22 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Västra Götalands fyra regioner 2008-2016

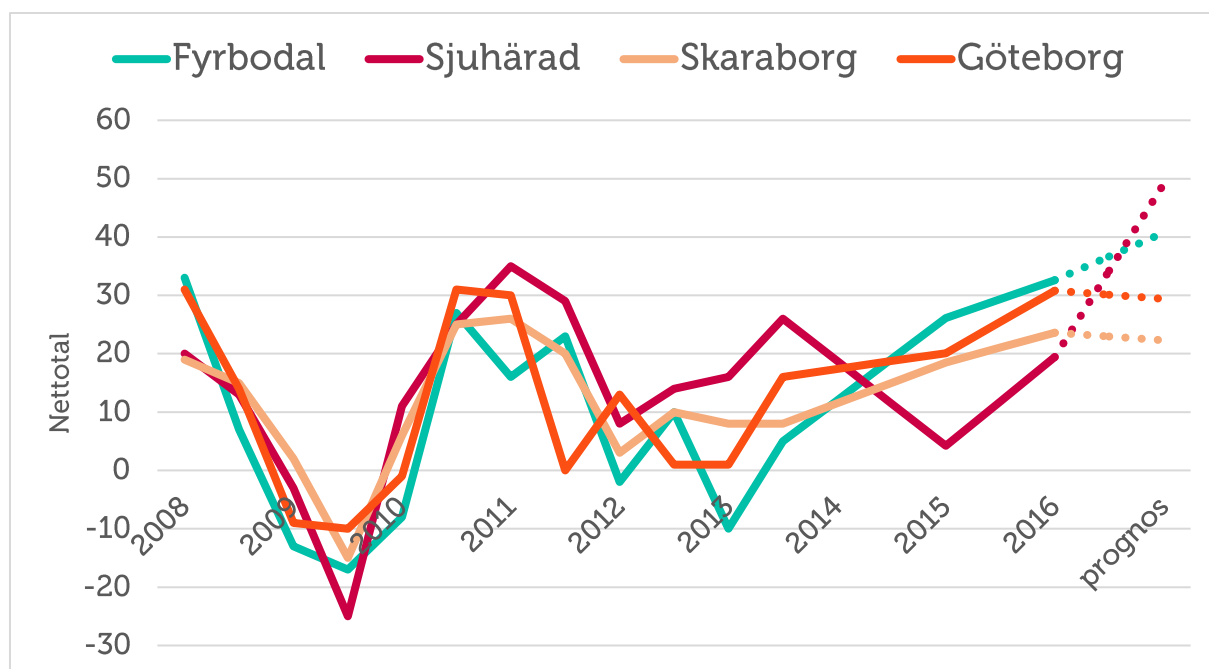

Västra Götalands fyra regioner – lönsamhet

Vi ser en ökad lönsamhet i samtliga delregioner sedan mätningen 2015. Sjuhärad har fått uppleva ett netttotal för lönsamhet som gått från 4 till 19 på ett år. Det betyder att 39 procent av företagen i Sjuhärad säger att lönsamheten ökat, medan 16 procent uppger att den minskat. Framöver är Sjuhärad dock den region som relativt sett ser den starkaste lönsamhetsförbättringen. Nettotalet spås landa på 49 inom en tolv månaders period. Även Fyrbodal har haft en positiv utveckling av lönsamheten och förväntar sig att det fortsätter under de kommande 12 månaderna och förväntar sig ett netttotal på 41.

Lönsamhetsutvecklingen i Göteborg och i Skaraborg har varit positiv under det gångna året med ett netttotal på 31 respektive 24. Däremot förväntar sig båda delregionerna en något sämre utveckling under de kommande tolv månaderna. För Göteborgsregionen spås nettotalet för lönsamhet att landa på 29 och 22 för Skaraborg.

Figur 23 Lönsamhetsutveckling (nettotal) i Västra Götalands fyra regioner 2008-2016

Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet

Den svenska konjunkturen har utvecklats mycket väl under det senaste året och de små och medelstora företagen är tillväxtmotorn, så även i Västra Götalands län. Årets konjunkturindikator uppgår till 91 för Västra Götalands län vilket är långt över riksgenomsnittet 80. Detta visar på en stark utveckling från ifjol och förväntningarna framöver är positiva även om industriföretagen förväntar sig en något avmattad tillväxttakt.

Det är i genomsnitt sju av tio företag som uppger att de vill växa. Samtidigt står företagen inför en rad hinder som motverkar en framtida expansion. Det är framförallt svårt att finna lämplig arbetskraft på arbetsmarknaden och höga arbetskraftskostnader gör att många företag tvekar att anställa. Även politisk oförutsägbarhet har stor påverkan på ett företags expansionsplaner.

Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt och företagen är fortsatt optimistiska, finns en viss osäkerhet om utvecklingen framöver. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft. För vissa branscher tycks den politiska diskussionen kring vinstuttag och tillståndsprövning ha en tydlig effekt på förväntningarna.

Utvecklingen det senaste året visar att det är de små och medelstora företag som utgör motorn i jobbskapandet. Det är dessa företag och företagsamma människor som tar risker, som anställer, som skapar varaktiga jobb och som via skattsedeln bidrar till vår gemensamma välfärd. Nästan alla småföretag är ägarledda, där ägaren bor och verkar på orten, med ett stort engagemang för lokalsamhällets utveckling. Småföretagen har därmed en central betydelse för

den lokala ekonomin. Denna utveckling kommer att fortsätta under förutsättning att det skapas goda villkor för företag att starta, expandera och anställa. Det handlar om att företagare ska kunna verka på en rättvis och konkurrensneutral marknad. Villkoren för företagande ska vara lika, oavsett företagsform och bransch. Samt oavsett om företaget har kollektivavtal eller inte och oavsett var företaget verkar geografiskt i Sverige.

De sex viktigaste utmaningarna för det svenska företagsklimatets utveckling är därför även fortsättningsvis att:

- **Säkra småföretagens tillgång till kompetens.** Svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft är ett av de största tillväxthindren för små företag. Det är viktigt att underlätta matchning av jobbsökande och företag. Utbildningssystemets utformning samt landsbygdsföretagens tillgänglighet till större arbetsmarknadsregioner är avgörande i dessa avseenden eftersom det påverkar tillgången på kompetenta och erfarna arbetstagare.
- **Den samlade kostnaden för att anställa måste sänkas.** Detta bör ske genom sänkta arbetsgivaravgifter. Genom att införa ett arbetsgivaravdrag kan arbetsgivaravgiften sänkas generellt för mindre företag som vill anställa.
- **Förenkla och sänk skatterna.** Det behövs en översyn av skattesystemet som ger internationell konkurrenskraft och incitament till företagande, arbete, utbildning och rörlighet. Det ska vara mer lönsamt att ta de risker och det ansvar som det innebär att driva företag. Ta bort de skatter och regler som idag missgynnar ägaredda företag.
- **Minska regelbördan.** Intensifiera den nationella regelförenklingen. Moms- och andra skatteregler utgör, tillsammans med de arbetsrättsliga reglerna, en betydande regelbörda och är ett tillväxthinder för små företag. Anpassa reglerna för småföretagare. Inte tvärtom.
- **Trygghetssystemen måste vara anpassade för små företag.** Företagare ska ha samma rättigheter som anställda eftersom de betalar in i socialförsäkringssystemen efter samma principer.
- **Förbättra möjligheterna att delta i offentlig upphandling.** Offentlig sektor köper varor och tjänster för över 600 miljarder kronor årligen. Krångel och irrelevanta krav måste bort så att fler småföretag kan delta i offentliga upphandlingar. Småföretag ska kunna delta i högre utsträckning genom att ge anbud på delar av större kontrakt och med ett rimligt kravställande. Alla seriösa företag ska kunna delta i offentliga upphandlingar – oavsett om de har kollektivavtal eller inte.